

فناوری و رسانه

تجربه کپی رایت محبوب‌ترین چهره کارتونی

فرهنگ زیرسیبیلی در مواجهه با هنر

به کپی برداری یا حتی تغییر و اصلاح آنها به دلخواه خود خواهند بود. تصاویری که کپی رایت‌شان منقضی شده، مربوط به انیمیشن صامت «بخند با میکی» تولید سال ۱۹۲۸ است. البته مسئولان شرکت دیسنی تأکید کرده‌اند که این لغو کپی رایت تنها شامل تصاویر میکی و مینی قدیمی می‌شود و نسخه‌های جدیدتر آنها را دربر نخواهد گرفت.

با داستان یک موش کارتونی بار دیگر بر سر زبان‌ها افتاد؟ با آغاز سال ۲۰۲۴، کپی رایت یا حق مالکیت معنوی چند اثر مهم و قدیمی در آمریکا از جمله نسخه‌های اولیه میکی ماوس و مینی ماوس، دو شخصیت محبوب انیمیشن‌های والت دیزنی، به پایان رسیده است. در واقع مالکیت این آثار اکنون «عمومی» شده و مردم در آمریکا مجاز

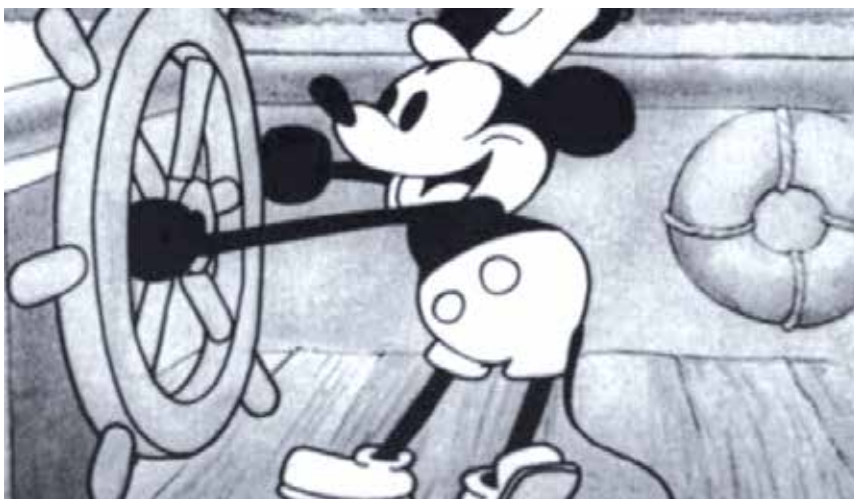
موضوع نقض کپی رایت یکی از خالهای جدی در رفتار حقوقی و بلوغ قانونی ما است. موضوعی که در تجربه‌های جهانی بشدت جدی گرفته شده است. او نیل کسی بود که تجربه تلخی در نقض کپی رایت داشت و زمانی که از شخصیت میکی موس تقلید کرد، به جرایم نقضی سنگینی محکوم شد. اما کپی رایت چیست و چرا

بخش یا عرضه کند، به شش ماه تا سه سال حبس تأدیبی محکوم می‌شود. هرکس ترجمه شخص دیگری را بدون اجازه به نام خود یا شخص دیگری چاپ و نشر کند، به سه ماه تا یک سال حبس تأدیبی محکوم خواهد شد. بر اساس ماده ۱۲۸ اگر شخص حقوقی (مثلاً یک شرکت) کپی رایت را رعایت نکند، علاوه بر تعقیب جزایی، خسارت شاکای خصوصی از اموال شخص حقوقی جبران خواهد شد. در قانون نحوه مجازات اشخاص فعال در امور سمعی و بصری غیرمجاز (مصوب ۱۳۸۶):

در قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان یکی از مصادیق عدم رعایت کپی رایت (تکثیر بدون مجوز آثار مجاز به صورتی که باعث ضایع شدن حقوق صاحب اثر شود) مورد توجه قرار گرفته است. ضمانت اجرای جبران خسارت مادی و جریمه نقدی از ۲۰۰ تا ۲ میلیون ریال برای آن در نظر گرفته شده است. ماده ۱۳ این قانون، ضمانت اجرای عدم رعایت کپی رایت را بررسی کرده است که جبران خسارت متضرر، از ۹۱ روز تا ۶ ماه حبس و شامل جزای نقدی از ۵۰۰ تا ۵ میلیون می‌شود.

فرهنگ ما کپی و تقلید

حتماً نمونه‌های متعددی از دزدی شعر و کتاب و نقاشی را در پیرامون خود شنیده‌اید. موضوعاتی که اغلب پیگیری قضایی جدی نمی‌شود و به همین دلیل فرهنگ کپی کردن زیر سیبیلی به قوت باقی است. در واقع بخشی از مقوله مقابله با منع کپی رایت، آموزش جامعه است که نه تنها در خصوص آن سهل‌انگاری شده است بلکه نهایت برخورد جامعه با یک فرد خاطی، تمسخر او بوده است. این‌طور افراد ممکن است حتی به دلیل فراهم بودن فرصت تخلف و به دلیل اینکه فضای مجازی نیز یاری‌گر آنها شده است، به تخلفات خود ادامه دهند و چه بسا که شمار دزدان یک تئاتر موسیقی از یک فیلم جایزه‌دار را بشنوید و کسی هم اعتراضی نداشته باشد. پایبندی به کپی رایت به منزله ارج نهادن به تولیدات و تلاش‌های دیگران است و در مقابل زائل کردن آن نشان می‌دهد که برخی از زحمات دیگری به دنبال سکونی برای قدرت و معروفیت هستند.

معمولاً قوانین متعددی وجود دارد که فقط برای مالکیت ادبی، هنری و حقوق مربوط به آنها است. این قوانین در لایحه جامع به صورت یکپارچه به بحث نقض کپی رایت پرداخته است که البته آن هم هنوز به تصویب نرسیده است.

به طور مثال قانون کپی رایت موسیقی وجود ندارد و در این زمینه سخت‌گیری انجام نمی‌شود. حتی قانون کپی رایت نرم‌افزار در ایران وجود ندارد و بسیاری از سایت‌ها، نرم‌افزارها را به رایگان در اختیار کاربران قرار می‌دهند. تا چند سال پیش نیز قانون کپی رایت فیلم‌های سینمایی به طور جدی وجود نداشت و بسیاری از دستفروشان، سی‌دی‌های فیلم‌های سینمایی را با قیمت کم به فروش می‌رساندند. البته هنوز هم کانال‌های تلگرامی هستند که فیلم‌ها را به رایگان در دسترس همه قرار می‌دهند. اما قانون در مورد سایت‌ها سخت‌گیری‌هایی اعمال کرده است. البته قانون کپی رایت عکس وجود دارد و معمولاً نام عکاسان در هر پلتفرم عکسی منتشر شود، عنوان می‌شود.

قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان

بخشی از قوانین مربوط به مالکیت معنوی و کپی رایت به این ترتیب است که اگر شخصی قسمتی از یک اثر یا کل یک اثر که متعلق به شخص دیگری مورد حمایت قانون است را به نام خود یا شخص دیگری بخش کند یا به نام خود به اسم پدیدآورنده و بدون اجازه او

طور خودکار به وجود می‌آید که آن اثر موجودیت پیدا کرده باشد. معمولاً آثاری مانند کتاب، شعر، یک اثر سمعی-بصری، موسیقی، نقاشی، عکس، اثر معماری و اثر فنی شامل حمایت کپی رایت می‌شوند. حتی قانون کپی رایت در اینستاگرام هم وجود دارد و افراد نمی‌توانند یک فیلم یا عکس را بدون اجازه صاحب پیج اینستاگرام اصلی یا صاحبین اثر در صفحه خود منتشر کنند. اگر پدیدآورنده یک اثر بخواهد این حقوق انحصاری را به شخصی انتقال دهد، معمولاً می‌تواند با انعقاد یک قرارداد این کار را انجام دهد. در جهان هیچ قانونی وجود ندارد که از حق کپی رایت یک اثر در سرتاسر جهان محافظت کند. فقط می‌توان به پیمان برن (سال ۱۸۸۶) اشاره کرد که قبل از این پیمان از هر اثری فقط در همان کشور خودش حمایت می‌شد؛ بر این اساس از یک اثر که پدیدآورنده آن شامل کشورهای عضو این پیمان هست، در همان کشورهای عضو محافظت می‌شود که ایران در این اتحادیه عضو نبوده است تا دبیرخانه «اتحادیه برن (Union)» در ماه ژوئن ۲۰۲۳ اعلام کرد که با اکثریت آرای اعضا، صندوق ضمانت صادرات ایران واجد شرایط عضویت در کمیته کوتاه مدت این اتحادیه شناخته شده و به عضویت دائمی این کمیته درآمد.

در داخل کشور نیز قانونی که به صورت یکپارچه برای عدم حق کپی رایت بیان کند وجود ندارد.

حذف شوند. یکی از طرف‌های شکایت دیسنی در مورد میکی موس نیز او نیل بوده است که بعد از الزام به پرداخت جرایم سنگین از کپی این شخصیت کارتونی منصرف شد و بعدها می‌گفت: «ما برای همیشه درگیر میکی موس شده‌ایم. او متعلق به همه است.» اما در سال‌های اخیر شکایت‌های کمپانی دیزنی در خصوص کپی رایت کمی کاهش یافته است. پرونده‌های دادگاه فدرال نشان می‌دهد که دیزنی نسبت به ۲۰ سال پیش پرونده‌های حقوق کپی رایت و شکایت‌های مربوط به علائم تجاری بسیار کمتری را ثبت می‌کند.

کپی رایت چیست؟

اما منظور از کپی رایت این است که فقط شخصی که یک اثر را خلق کرده است می‌تواند از این حقوق استفاده کند. اشخاصی که به هر نحوی به این اثر دست پیدا می‌کنند، نمی‌توانند از این حقوق استفاده کنند. زمانی حمایت کپی رایت به

این موش ۹۵ سال متعلق به ما است

طبق قانون کپی رایت در ایالات متحده، حق مالکیت معنوی هر اثری به مدت ۹۵ سال پس از انتشار برای خالق آن حفظ می‌شود.

بنابراین با پایان یافتن این دوره در آمریکا برای آثاری که در سال ۱۹۲۸ منتشر شده‌اند، اکنون کپی رایت آنها نیز به پایان رسیده است. از جمله دیگر آثار مهمی که کپی رایت‌شان در آمریکا منقضی شد، می‌توان به کمدی رمانتیک معروف چارلی چاپلین با عنوان «سیرک» و همچنین کتاب محبوب کودکان «خانه‌های در گوشه پُوه» نوشته الکساندر میلن اشاره کرد.

علاوه بر اینها، رمان «اورلاندو» نوشته ویرجینیا وولف که به نوعی زندگینامه این نویسنده محسوب می‌شود نیز در ۱۱ اکتبر ۱۹۲۸ منتشر شده و حالا پس از ۹۵ سال کپی رایت آن هم در آمریکا به پایان رسیده است. میکی ماوس یا میکی موس شخصیت کارتونی و نامزد جایزه اسکار است که توسط شرکت والت دیزنی تولید شده است. خلق این شخصیت کارتونی توسط والت دیزنی به همراه آب‌آپورکس در سال ۱۹۲۸ اتفاق افتاد. این شخصیت کارتونی که تنها یکی از تصاویر آن و نه تمامی تصاویر بعد از ۹۵ سال مالکیت انحصاری خود را از دست داده از شخصیت‌های محبوب و پولساز سینمای جهان است.

شهرت دیزنی برای اجرای قانون کپی رایت به دهه‌ها پیش برمی‌گردد یا دست‌کم به دوران کمیک بوک Air Pirates مربوط می‌شود. این قضیه بر اساس دو حادثه در سال ۱۹۸۹ ثابت شده است. اول دیزنی از آکادمی جوایز اسکار برای به تصویر کشیدن غیرمجاز سفیدبرفی شکایت کرد. پس از آن تقاضا کرد تا نقاشی‌های شخصیت‌های دیزنی از دیوارهای سه مرکز مراقب‌های روزانه در هالاندیل کالیفرنیا

این مجموعه در حال حاضر با رعایت استانداردهای تجاری و عملیاتی بین‌المللی در زنجیره تولید و تأمین و با مراقبت از جامعه و محیط زیست جهت حفظ جنگل‌ها توانسته علاوه بر تأمین نیازهای داخلی، محصولات خود را به خارج از کشور نیز صادر کند

